

DOI No: <http://dx.doi.org/10.29228/Joh39525>

Makale Türü: Araştırma makalesi
Geliş Tarihi: 29.10.2019
Yayın Tarihi: 31.12.2019

Article Type: Research article
Submitted: 29.10.2019
Publishing date: 31.12.2019

Atıf Bilgisi / Reference Information

Gün, M. ve Alptekin, G. (2019). Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Setinin (Temel Seviye: A1) Dinleme Etkinliklerinin Çerçeve Programı Ölçeğinde Değerlendirilmesi, *Journal of History School*, 43, 1836-1851.

YUNUS EMRE ENSTİTÜSÜ YEDİ İKLİM TÜRKÇE SETİNİN (TEMEL SEVİYE: A1) DİNLEME ETKİNLİKLERİNİN ÇERÇEVE PROGRAMI ÖLÇEĞİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ¹

Mesut GÜN² & Gizem ALPTEKİN³

Öz

Dinleme, konuşma, okuma ve yazma olmak üzere dört temel beceri alanına ayrılan dil; başta ailede daha sonra okulda öğretmenler vasıtasıyla öğretilmektedir. Dil öğretilirken bu beceri alanlarının her birine ayrı bir önem verilmesi gerekirken dinleme becerisi diğer becerilerin gölgesinde kalmıştır. Bu çalışmada ise bugün birçok Türkçe Öğretim Merkezi(TÖMER)'inde ders kitabı olarak okutulan Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim seti temel seviye ders kitabında yer alan dinleme etkinlikleri Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde temel seviye dinleme becerileri için belirlenen ölçütlere uygunluğu, ders kitabında yer alan etkinlikler içerisinde dinleme etkinliklerinin yeri ve dinleme etkinliklerinin dinleme sürecine uygunluğu açılarından incelenmiştir. Bu amaçlar doğrultusunda doküman analizi yöntemi kullanılmış Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim seti temel seviye ders kitabı belirlenen ölçütler doğrultusunda incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda dinleme etkinliklerinin basit, sade, anlaşılır ve günlük hayatta kullanılabilecek diyaloglardan oluştuğu, dinleme öncesine ait etkinliklerin yer almadığı, dinleme sırası ve sonrası etkinliklerinin ise aynı tip olduğu bulgularına ulaşılmıştır.

¹ Bu çalışma 03-05 Ekim 2019 tarihlerinde İzmir'de düzenlenen 12. Uluslararası Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Kurultayında aynı başlıkla sunulan sözlü bildirinin genişletilmesiyle oluşturulmuştur.

² Doç. Dr., NEVÜ Türkçe Eğitimi, mesutgun07@gmail.com, [Orcid: 0000-0001-9663-1066](https://orcid.org/0000-0001-9663-1066)

³ NEVÜ Yabancılarla Türkçe Öğretimi Lisansüstü Eğitimi Öğrencisi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, gizem_yurdaer@hotmail.com, [Orcid: 0000-0001-9663-6748](https://orcid.org/0000-0001-9663-6748)

Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Setinin (Temel Seviye: A1) Dinleme
Etkinliklerinin Çerçeve Programı Ölçeğinde Değerlendirilmesi

Anahtar Kelimeler: Yabancılarla Türkçe Öğretimi, Dinleme Etkinlikleri, Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni, İnceleme.

**Evaluation of Listening Activities of Yedi İklim Turkish Set of Yunus Emre
Institute (Basic Level: A1) on the Framework Program Scadule**

Abstract

Language divided into four basic skill areas: listening, speaking, reading and writing; it is taught primarily in the family and then through teachers at school. While each of these skill areas should be given a special attention when teaching language, listening skills have been overshadowed by other skills. In this study, listening activities in the Yunus Emre Institute Turkish Teaching kit basic level textbook, which is taught as a textbook in many Turkish Teaching Centre's (TOMER), are the basic level listening in the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) conformity to the criteria set for their skills, the location of listening activities within the activities in the textbook and the suitability of listening activities to the listening process are examined. For these purposes, document analysis method was used and Yunus Emre Institute Turkish Teaching kit basic level textbook was examined in accordance with the specified criteria. As a result of the investigations, listening activities consist of simple, understandable and dialogues that can be used in everyday life. The findings show that there are no pre-listening activities, and also the listening order and post-listening activities are the same type.

Keywords: Teaching Turkish to Foreigners, Listening Activities, Common European Framework of Reference for Languages, Research.

GİRİŞ

Dil, insanoğlunun kullandığı en etkili iletişim aracıdır ve son yıllarda gelişen bir bakış açısına göre dil kullanımı dört temel beceri denilen okuma, yazma, dinleme ve konuşma yanında görsel okuma ve görsel sunu alanlarıyla da dikkat çekmektedir.

Dil geçmişten günümüze insanlar arasında iletişimi sağlayan en önemli araçtır. Bu öneminden dolayı her daim üzerine fikir yürütülen, tartışılan bir konu olmuştur. Dilin bu öneminin yanında dil becerilerinin doğru kullanılmasının iletişimin kalitesini arttırmak gibi bir önemi daha vardır (Kemiksiz, 2017: 512). Bunlardan dinleme becerisi bireyin ilk öğrendiği ve en çok maruz kaldığı beceridir. Buna rağmen dil öğretiminde, okuma, yazma ve konuşma geliştirilebilir bir beceri olarak görülürken ne yazık ki dinleme becerisi

çoğunlukla bireyin önceden edindiği bir beceri olarak görülerek geri plana atılmıştır (Gün, Yalçın ve Memiş, 2017: 387). Oysa dinleme becerisi daha dünyaya gelmeden yani anne karnındayken kullanılmaya başlanan bir beceridir. Çocuk dünyaya geldikten sonra bu beceri; başta konuşma becerisinin, çocuğun okula başlamasıyla birlikte okuma ve yazma becerisinin kazanılmasında büyük görevler üstlenir. Dinleme becerisi; dili öğrenmede, okul ve iş hayatındaki başarıda temel unsur olarak karşımıza çıkmaktadır (Brown,1987). Özellikle günümüzde kitle iletişim araçlarını çok fazla kullandığımız düşünüldüğünde bu beceriyi kullanmamızı gerektiren durumların günlük hayatımızın hemen her anında karşımıza çıkabileceğini söylemek mümkündür (Kemiksiz, 2017: 512). Taşer (2015) de yapılan incelemelerin, insanların pek çoğunun daha az konuşma, daha çok dinleme durumunda bulunduğunu ortaya çıkardığını dile getirmektedir. Steil'in yaptığı dinleme ile ilgili araştırmalarda da insanların her gün iletişime ayırdıkları sürenin % 9'unda yazı yazdıkları,% 16'sında okudukları, % 30'unda konuştukları ve % 45'inde ise dinledikleri ortaya çıkmıştır (Ailes, 1996: akt. Arı, 2013: 189). Hayatımızda bu denli büyük yere sahip olan dinleme becerisini araştırmacılar çok farklı şekillerde tanımlamışlardır:

- Dinleme, sözsel bir girdiyi anlama ve yorumlama sürecidir. Dinleme, anlamaya dayalı, birçok işlemin bir arada, etkileşimsel olarak gerçekleştiği bir edimdir (Keçik ve Uzun, 2004: 111).
- Dinleme, konuşan ya da sesli okuyan bir kişinin vermek istediği sözlü mesajları doğru olarak anlayabilme etkinliğidir (Özbay, 2005: 11).
- Dinleme, iletileri anlayabilme, uyarana tepkide bulunabilme etkinliğidir. Diğer bir deyişle dinleme, konuşma veya da okuma yoluyla gönderilen bir iletinin kavranmasıdır (Gürgen, 2008: 49).
- Dinleme, dinleyicinin önce söylenenlerle sonra söylenenler arasında bağlantı kurma ve iletişim içindeki işlevini anlama yeteneğidir (Temur, 2001: 61).

Tanımlara dikkat edildiğinde dinlemenin hem işitmeyi kapsayan fiziksel bir süreç hem de anlamlandırmayı kapsayan zihinsel bir süreç olduğu göze çarpmaktadır.

Günümüzde ilköğretim okullarında dinleme eğitimi üzerinde, müfredat programında son yıllardaki gelişmelere rağmen, diğer dil becerileri kadar durulmadığı bilinen bir gerçektir. Bunun nedenlerinden en önemlisi, dinlemenin doğuştan itibaren kazanıldığı, dinleme becerisini geliştirmek için herhangi bir eğitime gerek olmadığı yönündeki yanlış kanaattir. Dinleme üzerinde hiç

Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Setinin (Temel Seviye: A1) Dinleme Etkinliklerinin Çerçeve Programı Ölçeğinde Değerlendirilmesi

durulmaması veya az durulmasının arkasında yatan nedenlerden bir diğeri de bu becerinin ölçme ve değerlendirilmesinin zor olmasıdır. Ülkemizde dinlediğini anlama ile ilgili olarak yapılan araştırmaların az olması çoğunlukla bu iki nedenden kaynaklanmaktadır denilebilir (Doğan, 2007: 53).

Farklı toplumlarla iletişim sağlamak üzere öğrenilmesi gereken dile yabancı dil denmektedir. Ayrı dilleri taşıyanların birbiriyle anlaşabilmesi için ya ortak bir dil bilmeleri ya da birbirinin dilini bilmeleri gerekir. Yabancı dili sadece iki farklı dil taşıyıcısının birbirinin söylediğini anlaması olarak görmek yeterli değildir. Yabancı dille birlikte o toplumun kültürü, tarihsel gelişimi ve değer yargıları öğrenilmekte ve öğretilmektedir (Akkurt, 2012 akt. Isakovic ve Arslan). Yabancı dil öğretiminin tarihi çok uzun yıllara dayanmakla birlikte yabancı dil öğretiminde dinleme becerisinin geliştirilmesi gereken bir beceri olarak görülüp ders kitaplarında bu şekilde yer alması oldukça yenidir. Okul vb. resmi kurumlarda yabancı dillerin öğretilmesinden yakın zamana kadar geçen süre zarfında yabancı dil öğretiminde yazma, okuma becerileri ağırlıklı olarak geliştirilen ve geliştirilmesi gerekli görülen beceriler iken 20. yüzyılın ortalarından itibaren yaşanan çağın getirdiği ihtiyaçlar doğrultusunda yabancı dil öğretiminde konuşma ve dinleme becerileri önem kazanmaya başlamıştır (Tuzcu Eken, 2012). Fakat yine de dinleme becerisi konuşma becerisinin ardında kalmıştır.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'da sınırların ortadan kalkması düşüncesiyle siyasi, ekonomik, kültürel vb. alanlarda iş birliğine gidilmeye başlanmıştır. Bu iş birliğinin doğal bir sonucu olarak da ortak bir dil öğretimi anlayışı doğmuştur. Avrupa Konseyi Dil Birimi tarafından hazırlanan Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni ile ortak bir dil öğretim anlayışı benimsenmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığının Nakipoğlu vd. yaptırmış olduğu 'Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi; Öğrenim, Öğretim ve Değerlendirme' adlı çalışmada Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesinin kısaca şu özelliklere sahip olduğu söylenmiştir:

- “Öğretmenlere, öğretmen eğitimcilerine, kitap yazarlarına ve müfredat geliştirenlere yöneliktir.
- Öğrenim başarılarının belirlenmesini sağlayan Ortak Öneri Düzeyleri'ni sunar.
- Dil kullanımını tanımlar.
- Temel ve bildirişimsel yeterlikleri basamak kümeleriyle belirler.

- Bildirişimsel görevlerin dil öğrenimindeki konumunu inceler.
- Müfredat programlarının geliştirilmesine ilişkin önerilerde bulunur.
- Çeşitli sınav yöntemlerini karşılaştırır.”

Diller için Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesinde ‘Algısal Etkinlikler ve Stratejiler’bölümünün İşitsel Algısal etkinlikler kısmında yer alan dinleme becerisi için çerçeve programda dinleme etkinlikleri yer almıştır. Bu etkinlikler ise “Kamu duyuruları (bilgi, yönerge, uyarı vb.) dinleme (ve anlama), medya (radyo, televizyon, ses kayıtları, sinema) algılama (dinleme, izleme ve anlama), izleyici ve dinleyici olarak anlama (tiyatro, kamuya açık toplantı, sunum ve eğlence vb.), başkalarının konuşmasını vb. dinleme (Nakipoğlu vd. 2013: 68)” olarak yer almıştır.

Türkçenin yabancılara öğretilmesi hususunda ise ülkemizin 1980 yılından itibaren dünyaya açılmaya başlaması önemli bir dönüm noktası olmuştur. Sovyetler Birliği’nin 1991 yılında dağılması ve soğuk savaşın sona ermesi ile de başta Orta Asya Türk Cumhuriyetleri olmak üzere birçok ülke ile iş birliği çalışmaları başlatılmıştır.

Türk dilinin yabancılara öğretilmesinin ayrı bir uzmanlık gerektirdiği zamanla anlaşılmış ve yeni bir yapılanmaya gidilerek TÖMER’ler kurulmuştur. Önce Ankara Üniversitesi TÖMER (1984), daha sonra Gazi Üniversitesi TÖMER (1994), Bolu İzzet Baysal Üniversitesi ve Ege Üniversitesine bağlı TÖMER’ler faaliyete geçirilmiştir (Yüce, 2005; 425).

Üniversitelerin bünyesinde açılan TÖMER’lerin yanında 2007 yılında açılan Yunus Emre Enstitüsü günümüzde yabancılara Türkçe öğretimi konusunda önemli bir yere sahiptir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretmek amacıyla özellikle son 20 yılda pek çok dil öğretim kitabının yazıldığı görülmektedir. Yunus Emre Enstitüsü, Yedi İklim Türkçe öğretim seti de yabancılar için Türkçe öğretim kitaplarından bir tanesi olmakla birlikte bazı özellikleri nedeniyle diğer Türkçe öğretim kitaplarından ayrılmaktadır (Başar, 2016; 59). Yunus Emre Enstitüsünün hazırlamış olduğu Yedi İklim Türkçe Öğretim Setinin A1 seviyesi kitabının Sunuş kısmında hazırlanan setin Türkçe öğrenmek isteyenlere yardımcı olmak; Türkçeyi daha hızlı, kolay, akılda kalıcı bir şekilde öğretebilmek; günlük hayatın ihtiyaçlarına cevap verebilecek dilsel yeterlikleri kazandırmak üzere tasarlandığı belirtilmiştir.

YÖNTEM

1. Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti A1 seviyesinde yer alan dinleme etkinliklerinin Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi ölçeğinde ünitelere dağılım oranlarını ortaya koymak ve aşağıda belirtilen alt amaçlar doğrultusunda incelemektir.

Çalışmanın alt amaçları:

1. İncelenen kitapta yer alan dil beceri alanları etkinlikleri içinde dinleme etkinliklerinin yeri nedir?
2. İncelenen kitapta yer alan dinleme etkinlikleri Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde temel seviye dinleme becerileri için belirlenen ölçütlere uygun hazırlanmış mıdır?
3. İncelenen kitapta yer alan dinleme etkinlikleri dinleme sürecine (dinleme öncesi, dinleme sırası ve dinleme sonrası) uygun hazırlanmış mıdır ve bu süreçte ne tür etkinlikler kullanılmıştır?

2. Çalışmanın Metodu

Bu çalışmada nitel araştırma yaklaşımı kapsamında doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. "Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar" (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 217). Doküman incelemesi nitel araştırmalarda diğer veri toplama teknikleri ile birlikte kullanılabilen gibi tek başına da kullanılabilir. Bu çalışmada ise araştırmanın doğası gereği doküman incelemesi tek başına yeterli görülmüştür. Bu çalışmada öncelikle ilgili dokümanlar okunarak ortaya çıkan bilgiler tablolaştırılmış, daha sonra bu tablolar incelenerek belirtilen amaçlar doğrultusunda sonuçlara ulaşılmıştır.

3 Çalışmada İncelenen Kitap

Araştırmada Türkçe ve Yabancı Dil Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezlerinde en çok kullanılan ders kitapları arasından seçilen Yunus Emre Enstitüsü Türkçe öğretim seti temel seviye (A1 Seviyesi) ders kitabı incelenmek üzere seçilmiştir. Yunus Emre Enstitüsü Türkçe öğretim setinin örneklem olarak seçilmesinin nedeni ise Türkçe ve Yabancı Dil Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezlerinde en çok kullanılan ders kitapları arasında yer alması dolayısıyla bu setin Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni'ne uygunluğunun ortaya konmak istenmesidir.

BULGULAR

1. Birinci Alt Amaca Yönelik Bulgular

Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim seti temel seviye ders kitabı toplam sekiz üniteden oluşmakla beraber bu ünitelerde yer alan dinleme etkinliklerinin sayıları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1.

Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti Temel Seviye Ders Kitabında Yer Alan Dinleme Etkinlikleri

Üniteler	Dinleme etkinliği sayısı
1. Ünite	10
2. Ünite	3
3. Ünite	3
4. Ünite	4
5. Ünite	3
6. Ünite	4
7. Ünite	3
8. Ünite	4

Tablo 1 incelendiğinde en çok dinleme etkinliğine ilk üniteye yer verildiği daha sonraki ünitelerde 3-4 arasında dinleme etkinliği yer verildiği görülmektedir.

Ders kitabında dinleme etkinliklerinin yanı sıra okuma etkinlikleri de yer almıştır. Ünitelere göre dinleme ve okuma etkinliği sayıları ise Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2.

Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti Temel Seviye Ders Kitabında Yer Alan Dinleme ve Okuma Etkinlikleri

Üniteler	Dinleme Etkinlikleri	Okuma Etkinlikleri
1. Ünite	10	12
2. Ünite	3	9
3. Ünite	3	14
4. Ünite	4	14
5. Ünite	3	14
6. Ünite	4	7
7. Ünite	3	6
8. Ünite	4	10

Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Setinin (Temel Seviye: A1) Dinleme Etkinliklerinin Çerçeve Programı Ölçeğinde Değerlendirilmesi

Tablo 2 incelendiğinde tüm ünitelerdeki okuma etkinliği sayılarının dinleme etkinliği sayılarından fazla olduğu görülmektedir.

Ders kitabında yer alan dinleme etkinlikleri ile konuşma etkinliklerinin sayıları ise Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3.

Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti Temel Seviye Ders Kitabında Yer Alan Dinleme ve Konuşma Etkinlikleri

Üniteler	Dinleme Etkinlikleri	Konuşma Etkinlikleri
1. Ünite	10	7
2. Ünite	3	4
3. Ünite	3	5
4. Ünite	4	4
5. Ünite	3	9
6. Ünite	4	3
7. Ünite	3	4
8. Ünite	4	4

Tablo 3'e göre ünitelerdeki dinleme ve konuşma etkinlikleri sayıları değişmekle birlikte toplamda konuşma etkinliklerinin sayısı dinleme etkinliklerinden fazladır.

Kitapta yer alan yazma etkinlikleri ile dinleme etkinliklerinin sayıları Tablo 4'te yer almaktadır.

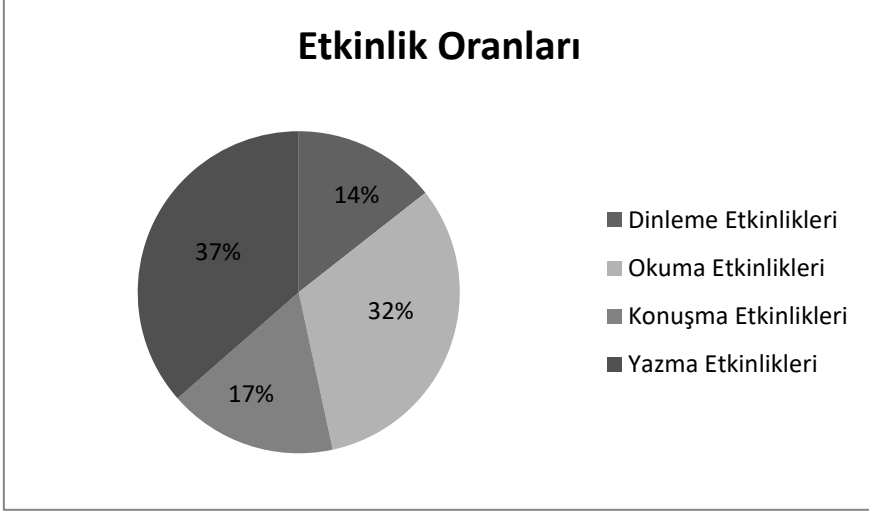
Tablo 4.

Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti Temel Seviye Ders Kitabında Yer Alan Dinleme ve Yazma Etkinlikleri

Üniteler	Dinleme Etkinlikleri	Yazma Etkinlikleri
1. Ünite	10	8
2. Ünite	3	11
3. Ünite	3	14
4. Ünite	4	11
5. Ünite	3	8
6. Ünite	4	14
7. Ünite	3	14
8. Ünite	4	6

Tablo 4 incelendiğinde yazma etkinliklerinin ilk ünite haricinde diğer ünitelerde sayıca dinleme etkinliklerinden fazla olduğu görülmektedir.

Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim seti temel seviye ders kitabında yer alan dil beceri alanlarına yönelik etkinliklerin oranları Şekil 1 de yer almaktadır.

Şekil 1: Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti Temel Seviye Ders Kitabında yer alan etkinliklerin oranları

Şekil 1 incelendiğinde görülmektedir ki en çok etkinlik oranını %37 ile yazma etkinlikleri oluştururken en az etkinlik oranı ise %14 ile dinleme etkinliklerindedir.

2. İkinci Alt Amaca Yönelik Bulgular

Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim seti temel seviye ders kitabı ünite ünite dinleme etkinlikleri açısından incelenmiş olup yer alan dinleme etkinlikleri tablo halinde verilmiştir.

Tablo 5.

Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Setinin (Temel Seviye: A1) Dinleme
Etkinliklerinin Çerçeve Programı Ölçeğinde Değerlendirilmesi

Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti Temel Seviye Ders Kitabı
Ünitelerinde Yer Alan Dinleme Etkinlikleri

1. Ünite	A. Tanışma - Tanışma ile ilgili bir diyalog dinleme ve dinlediğini tekrar etme - Tanışma ile ilgili bir diyalog dinleme daha sonra bu diyalogu okuma - Alfabeyle dinleme, tekrar etme ve yeni kelime öğretimi
	B. Nerelisiniz? - Ülke, Milliyet ve Dil kategorisiyle oluşturulmuş tabloyu dinleme ve boşlukları doldurma - Kahvaltı ile ilgili bir diyalogu dinleme, tekrarlama etkinliği - Kahvaltı ile ilgili bir diyalogu dinleme ve metinde geçen yiyecekleri işaretleme
	C. Karşılama / Selamlaşma - Karşılama ve Selamlaşma ile ilgili “Güle Güle Sana” isimli şarkıyı dinleme ve şarkıda geçen tümceleri işaretleme - “İyi Günler” adlı metni dinleme ve tekrar etme Sayılar ile ilgili dinleme etkinliği ve tekrar etme. Daha sonra yazı ile yazılmış sayıların karşılıklarına rakamları yazma. - “Kişisel Bilgilerim” adlı dinleme metninde konuşan üç konuşmacı için oluşturulan tabloyu doldurma
2. Ünite	A. Ailem ve Ben “Ben Kimim” adlı metni dinleme ve fotoğrafların altına doğru isimleri yazabilme
	B. Evim “Güzel Evim” adlı metni dinleme ve metindeki kelimelerle verilen resimleri eşleştirme
	C. Adresim - “Evim nerede? Nerede Oturuyorsun?” adlı diyalogu dinleme ve diyalogdaki boşlukları doldurma - Verilen diyalogla ilgili sorulara cevap verme
3. Ünite	A. Saat Kaçta? - “Yağmurlu Bir Gün” adlı metni dinleme ve verilen öncülleri Doğru/Yanlış olarak işaretleme
	B. Ne kadar? Kaç Lira? Bir manav ve müşterisi arasında geçen diyalogu dinleme ve boş bırakılan tümceleri tamamlama
	C. Nerede? Ne Zaman? “Uzun İnce Bir Yoldayım” adlı türküyü dinleme ve türküde geçen cümleler ile verilen resimleri eşleştirme
4. Ünite	A. Bizim Sokağımız “Bizim Sokağımız” adlı metni dinleme ve boş bırakılan yerleri tamamlama
	B. Ne? Nerede? - “Kızılay Meydanı” adlı metni dinleme ve boş bırakılan yerleri metne göre tamamlama - Verilen metindeki ifadeleri Doğru/Yanlış olarak işaretleme
	C. Bir Haftalık Planımız - Görsellerle birlikte verilen “Alo, Evde Kimse Yok Mu?” başlıklı diyalogları dinleme ve diyaloglarla ilgili sorulara cevap verme - “Hacı Bayram Veli” adlı metni dinleme ve metinde verilen boşlukları tamamlama
	A. Meslekleri Tanıyalım - “Kızılırmak’ta Bir Fotoğrafçı” adlı metni dinleme ve metinde boş bırakılan yerleri

5. Ünite	metne uygun tamamlama
	B. Ne Olmak İstiyorsun? - Esra ve ailesi arasında geçen diyalogu dinleme ve boş bırakılan yerlere yanda yer alan kelimeleri yerleştirme - Verilen diyalog ile alakalı soruları cevaplama ve diyaloga uygun resmi işaretleme
6. Ünite	C. Hobilerim - “Hobiler” adlı metni dinleme ve metinde boş bırakılan yerleri tamamlama - Bahsi geçen metinle ilgili yer alan görsellerden uygun olanları işaretleme
	A. Yolculuk Nereye? - “Uçağımıza Hoş Geldiniz” adlı metni dinleme ve boş bırakılan yerleri tamamlama - Dinlenen metinle ilgili sorulara metne uygun cevaplar verme - “Filiz ve Mehmet’in Özellikleri” adlı metni dinleme ve yer alan özellikleri tamamlama
7. Ünite	B. Trafikte Ahmet ve Kemal arasında geçen diyalogu dinleme ve verilen öncülleri Doğru/Yanlış olarak işaretleme
	C. Bugün Hava Nasıl? “Bugün Hava Nasıl” adlı diyalogu dinleme ve boş bırakılan yerlere yan tarafta yer alan uygun kelimeler ile tamamlama
8. Ünite	A. Telefon Murat ve Satıcı arasında geçen diyalogu dinleme ve diyalogda yer alan boşlukları doldurma Bahsi geçen diyalog ile ilgili verilen öncülleri Doğru/Yanlış olarak işaretleme
	B. Bilgisayar ve İnternet “Bilgisayarla İletişim” adlı diyalogu dinleme ve diyalog ile ilgili soruları cevaplama
9. Ünite	C. Yüz Yüze - Yaren ve babası arasında geçen diyalogu dinleme ve diyalogda yer alan boşlukları tamamlama - Verilen diyalogla ilgili yer alan öncülleri Doğru/Yanlış olarak işaretleme
	A. Hafta Sonu “Arkadaşım” adlı mektubu dinleme ve yer alan boşlukları tamamlama
10. Ünite	B. Yaz Tatili - “Ali’nin Tatili” adlı metni dinleme ve yer alan boşlukları tamamlama - Bahsi geçen metinle alakalı soruları cevaplama
	C. Bayram - “Ramazan Bayramı” adlı metni dinleme ve metin ile ilgili soruları cevaplama - Söz ve müziği Barış Manço’ya ait olan “Bugün Bayram” adlı şarkıyı dinleme ve yer alan boşlukları tamamlama

Tablo 5 incelendiğinde ilk ünite de günlük hayatta karşılaşılan basit ve anlaşılır diyaloglara yer verildiği; alfabe, sayılar, ülke isimleri gibi konuların dinletilerek öğretilmeye çalışıldığı görülmektedir. İkinci ünite de yer alan dinleme etkinliklerinde “Ben Kimim?”, “Güzel Evim”, “Emin Nerede? Nerede Oturuyorsun?” başlıklı dinleme metinleri yer almış olup bu metinler kişisel ve günlük hayata, yakın çevreyle ilgili konuları anlamaya yöneliktir. Üçüncü ünite de yer alan dinleme etkinliklerinde hava durumu, saat sorma, manavda

satılan sebze ve meyvelerin fiyatını sorma gibi günlük hayatta kullanılacak basit ve anlaşılır metinler ve bunlara yönelik etkinlikler yer almıştır. Dördüncü üniteye yön tarifi gibi basit ve günlük hayatta sıkça kullanılan dinleme etkinliklerine yer verilmiştir. Beşinci üniteye yer alan dinleme etkinliklerinde meslekler, hobiler gibi yine günlük hayatta kullanılan basit ve anlaşılır metinlere yer verilmiş bunlarla ilgili çeşitli etkinlikler oluşturulmuştur. Altıncı üniteye ulaşım araçları, kişilerin fiziki özellikleri, hava durumu gibi güncel ve günlük hayatta sıkça kullanılan konulara dinleme etkinlikleriyle yer verilmiştir. Yedinci üniteye yer alan dinleme etkinliklerinde “Cep Telefonu Alıyoruz”, “Bilgisayarla İletişim”, “Sınav Sonucunu Öğrenme” başlıklı dinleme metinlerine yer verilmiştir. Bu metinler doğrultusunda hazırlanan dinleme etkinlikleriyle teknoloji ile iletişim konuları öğretilmeye çalışılmıştır. Sekizinci üniteye yer alan dinleme etkinliklerinde tatil, bayram gibi günlük hayatta kullanılan basit, sade ve anlaşılır ifadelere yer verilmiştir.

3. Üçüncü Alt Amaca Yönelik Bulgular

İncelenen Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti Temel Seviye Ders Kitabının ilk ünitesinde dinleme öncesi etkinliklerine yer verilmemişken dinleme sırasında not alma, işaretleme yapma, boşluk doldurma etkinliklerine yer verilmiştir. Dinleme sonrasında ise metin sonrası sorulara cevap verme etkinliğine yer verilmiştir. İkinci üniteye dinleme öncesinde herhangi bir etkinlik yer almazken dinleme sırasında boşluk doldurma, resimler ile verilen kelimeleri eşleştirme gibi etkinliklere yer verilmiştir. Dinleme sonrası etkinliklerden ise metinle ilgili sorulara cevap verme etkinliğine yer verilmiştir. Üçüncü üniteye yer alan dinleme etkinliklerinde dinleme öncesi etkinlik bulunmazken dinleme sırası etkinlikler arasında diyalogu tamamlama etkinliğine yer verilmiştir. Dinleme sonrası etkinlikler ise cümleleri resimlerle eşleştirme ve metinle ilgili öncülleri Doğru/Yanlış olarak işaretleme etkinlikleridir. Dördüncü üniteye herhangi bir dinleme öncesi etkinliğine rastlanmazken dinleme sırası ve sonrasında boşluk doldurma, Doğru/Yanlış işaretleme yapma gibi etkinliklere yer verilmiştir. Beşinci üniteye yer alan dinleme etkinliklerinde herhangi bir dinleme öncesi etkinliği yer almamıştır. Dinleme sırası etkinliklerden ise metinde boş bırakılan yerleri tamamlama etkinliğine yer verilmiştir. Dinleme sonrasında ise metinle ilgili sorulara cevap verme, diyalogda olmayan resmi işaretleme gibi etkinliklere yer verilmiştir. Altıncı üniteye yer alan dinleme etkinliklerinde dinleme öncesinde herhangi bir etkinliğe rastlanmazken dinleme sırası ve sonrasında boşluk doldurma, Doğru/Yanlış işaretleme yapma, verilen kelimeleri diyaloga yerleştirme

etkinliklerine yer verilmiştir. Yedinci ünite de dinleme öncesinde herhangi bir etkinliğe rastlanmamıştır. Dinleme sırasında ise boşluk doldurma etkinliğine yer verilmiş, dinle sonrasında da Doğru/Yanlış işaretleme ve metinle ilgili sorulara cevap verme etkinliklerine yer verilmiştir. Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti Temel Seviye Ders Kitabının son ünitesi olan sekizinci ünite de dinleme öncesi etkinliklerine yer verilmeyip dinleme sırasında boşluk doldurma etkinliğine yer verilmiştir. Dinleme sonrasında ise metinle ilgili sorulara cevap verme etkinlikleri yer almıştır.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Hayatta edindiğimiz ilk dil becerisi olan dinleme becerisi edinilen ilk beceri olmasının yanı sıra en çok kullanılan dil becerisi olma özelliğini de taşımaktadır. Fakat gerek eğitilmesinin çok zor bir beceri olması gerek dinlemenin kendiliğinden gelişen doğal bir süreç olması gibi nedenlerle üzerinde en az durulan dil becerisidir.

Yabancı dil öğrenimi 19. yüzyılın sonlarına kadar betimsel dilbilgisi ve iki dilli sözlüklerin etkisiyle çoğunlukla yazılı dil üzerine yoğunlaşmıştır. Dil öğretiminde dinleme becerisi ise antropoloji, eğitim, dilbilim, sosyoloji ve dünya politikası alanlarında oluşan gelişmelerden sonra önem kazanmıştır (Dilidüzgün,2018: 260).

Alan yazında yabancılara Türkçe öğretiminde dinleme etkinlikleri üzerine yer alan çalışmalara bakıldığında Tüm' ün (2016) “Yabancılara Türkçe Ders Kitaplarındaki Dinleme Etkinliklerinin Avrupa Ortak Başvuru Metnine Uygunluğu Üzerine Bir Çalışma” adlı makalesinde kitaplar arası karşılaştırmalı bir çalışma yapılmış, çalışmanın sonucunda yabancı dil olarak Türkçe öğreten kitaplarda yönerge ve dinleme etkinliklerinin öğrencilerin dinleme becerilerini harekete geçirmede yetersiz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Yine aynı çalışmada Tüm (2016), kitaplardaki dinleme etkinliklerinin Diller İçin Avrupa Ortak Çerçeve Metni'nde belirtilen ölçütlere uygun olduğu ancak kitaplardaki dinleme bölümlerinin biçimsel açıdan ele alındığında eksikliklerin bulunduğu sonucuna ulaşmıştır.

Özaltun'un “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Sesli Metinlerin Dinlenebilirlik Açısından Tanımlanması ve Sınıflandırılması” adlı doktora tezinde yalnızca kulağa hitap edilen bir dinleme etkinliğine göre, kulağa ve göze hitap edilen dinleme-izleme etkinliklerinin daha anlaşılır olduğu sonucuna ulaşılmış bu ulaşılan sonuç doğrultusunda dinleme etkinliklerinin güncel, ilgi çekici ve çeşitlendirilmiş etkinliklerden oluşması önerilmiştir.

Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Setinin (Temel Seviye: A1) Dinleme Etkinliklerinin Çerçeve Programı Ölçeğinde Değerlendirilmesi

Alan yazında yer alan bir başka çalışmada Gün, Yalçın ve Memiş'in (2017) "İki Farklı Dilin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Temel Seviye Ders Kitaplarının Dinleme Etkinlikleri Bakımından Karşılaştırılması" adlı makalelerinde Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti temel seviye öğrenci ders kitabı ile İngilizce öğretiminde kullanılan New English File temel seviye kitabının dinleme etkinlikleri karşılaştırılmıştır. Çalışmalarının sonucunda incelenen kitaplarda yer alan dinleme etkinliklerinin Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde temel seviye için belirlenen ölçütlere uygun olduğu kanısına ulaşılmıştır.

Bu çalışmada örneklem olarak seçilen Yunus Emre Enstitüsü Yabancılar Türkçe Öğretim Seti temel seviye ders kitabı dinleme etkinlikleri incelenmiş olup aşağıda yer alan sonuçlara ulaşılmış ve bu sonuçlar doğrultusunda birtakım önerilerde bulunulmuştur.

- Ders kitabında yer alan tüm etkinlikler içerisinde dinleme etkinliklerinin yerine bakıldığında üzerinde en az durulan dil becerisi dinleme becerisi olduğu görülmektedir. Anadili dahi öğrenirken ilk edinilen beceri dinleme becerisi iken yabancı bir dili öğrenirken dinleme becerisinin ne denli önemli olduğu su götürmez bir gerçektir. Ulaşılan bu sonucu destekler nitelikte çalışma yapan Tabak ve Göçer (2017) "Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde A1-C1 Düzey Dinleme Etkinliklerinin İncelenmesi" adlı çalışmalarında yabancı dil olarak Türkçe öğretim kitaplarında yer alan dinleme etkinliklerinin, nicelik bakımında yeterli sayıda olmadığı ve diğer beceri alanlarına ait etkinliklerin gölgesinde kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu verilerden yola çıkarak, hazırlanan Yabancılar Türkçe Öğretim setlerinde dinleme becerisi etkinliklerine daha çok yer verilmelidir.

- Ders kitabı incelendiğinde içerisinde yer alan dinleme etkinliklerinin basit, sade, anlaşılır ve günlük hayatta kullanılabilecek diyaloglardan oluştuğu görülmektedir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde yer alan dinleme etkinliklerinin Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metninde temel seviye dinleme etkinlikleri için belirlenen ölçütlere uygun daha fazla etkinliğe yer verilmelidir.

- Dinleme sürecine göre ders kitabı incelendiğinde dinleme öncesinde herhangi bir etkinlik bulunmadığı, dinleme sırası ve sonrası etkinliklerde ise tek tip etkinliklerin bulunduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Dinleme sırası etkinliklerde daha çok boşluk doldurma etkinliklerine, dinleme sonrası etkinliklerde ise metinle ilgili sorulara cevap verme etkinliklerine yoğunlaşıldığı belirlenmiştir.

Yer verilen bu tek tip etkinlikler Türkçeyi öğrenmek isteyen yabancıların dili mekanik bir şekilde öğrenmesine ve hatta istenilen düzeyde dili öğrenememelerine neden olabilir. Ulaşılan bu sonuçlar doğrultusunda, hazırlanan temel seviye ders kitabında dinleme öncesine ait etkinliklerin yer alması, dinleme sırası ve sonrasına ait etkinlikler çeşitlendirilmelidir.

KAYNAKÇA / REFERENCES

- Arı, G. (2013). Dinleme/izleme öğretimi. C. Yıldız (Ed). *Yeni Öğretim Programına Göre Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi* (s. 189-215). Ankara: Pegem Yayınları.
- Başar, U. (2016). Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Setinin (Temel Seviye: A1, A2) Yapılandırıcılık Bağlamında Değerlendirilmesi, *Aydın TÖMER Dil Dergisi*, 1(2), 55-77.
- Dilidüzgün. Ş. (2018). Dinleme Eğitimi. *Yabancılar Türkçe Öğretimi El Kitabı*, (s. 259-276), Ankara: Grafiker Yayınları.
- Gün, M., Yalçın, Ç. & Memiş, M. (2017). İki Farklı Dilin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Temel Seviye Ders Kitaplarının Dinleme Etkinlikleri Bakımından Karşılaştırılması, *International Journal of Language Academy*, 5(7), 387-403.
- Gürgeç, İ. (2008). *Türkçe Öğretimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Keçik, İ. & Uzun, L. (2004). *Türkçe Sözlü ve Yazılı Anlatım*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- Kemiksiz, Ö. (2017). Dinleme Becerisi Üzerine Yazılan Makalelerin Değerlendirilmesi, *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 5(1), 511-531.
- Özaltun, H. (2018). *Yabancılar Türkçe Öğretiminde Sesli Metinlerin Dinlenebilirlik Açısından Tanımlanması ve Sınıflandırılması*. Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi.
- Özbay, M. (2005). *Bir Dil Becerisi Olarak Dinleme Eğitimi*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Tabak, G. & Göçer, A. (2017). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde A1-C1 Düzey Dinleme Etkinliklerinin İncelenmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 6(3), 400-411.

Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Setinin (Temel Seviye: A1) Dinleme Etkinliklerinin Çerçeve Programı Ölçeğinde Değerlendirilmesi

- Taşer, S. (2015). *Konuşma eğitimi*, İstanbul: Pegasus Yayınları.
- Temur, T. (2001). *Dinleme Becerisi. Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Türkçe 1-8*, Ankara: Nobel Yayınları.
- Tuzcu Eken, D. (2012). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Temel Düzey Dinleme-Anlama Becerisini Geliştirmeye Yönelik Etkinlikler, 5. Uluslararası Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Kurultayı, Mersin.
- Tüm, G. (2016). Yabancılara Türkçe Ders Kitaplarındaki Dinleme Etkinliklerinin Avrupa Ortak Başvuru Metnine Uygunluğu Üzerine Bir Çalışma, *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 4(2), 125-142.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yüce, S. (2005), Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi ve Avrupa Dil Ölçeği, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(4), 419-429.